

CZU: [581.5+581.9]:502.75(478)

DOI: 10.46727/c.v1.18-19-03-2023.p189-191

**REVIZUIREA TAXONOMICĂ ȘI STATUTUL SPECIEI *SERRATULA RADIATA*
(WALDST. ET KIT.) M. BIEB. ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**TAXONOMIC REVISION AND STATUS OF *SERRATULA RADIATA*
(WALDST. ET KIT.) M. BIEB. IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Olga Ionița, dr., Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”
Elena Tofan-Dorofeev, dr., Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”*

*Olga Ionița, PhD, National Botanical Garden (Institute) „Alexandru Ciubotaru”
ORCID: 0000-0002-9222-6087, olgaionita.gbn@gmail.com
Elena Tofan-Dorofeev, PhD, National Botanical Garden (Institute) „Alexandru Ciubotaru”
ORCID: 0000-0003-1565-4763*

Abstract. *The article contains the results of the taxonomic review and study of the rare species *Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb. in the flora of the Republic of Moldova and new data regarding the chorology and the current status of the taxon in the republic. The populations of the species were studied, the degree of threat estimated and the endangerment category established, according to IUCN requirements, the limiting factors identified and protection measures proposed.*

Keywords. *Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb., taxonomy, rare taxa, conservation.

Introducere

În flora spontană a Republicii Moldova genul *Serratula* L. din familia Asteraceae conține cinci specii: *Serratula bulgarica* Acht. et Stojan., *S. coronata* L., *S. lycopifolia* (Vill.) A. Kerner, *S. radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb. și *S. tinctoria* L., dintre care primele trei sunt specii ocrotite de lege, incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, ediția a 3-a [1, 2]. *Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb. – Gălbinare radiată, de asemenea este o specie rară, inclusă în listele floristice de specii periclitare ale republicii [2, 7, 8]. Poziția sistematică a acesteia s-a schimbat de mai multe ori în decursul ultimelor două secole, ca urmare a apariției teoriei propuse în anul 1825 de către A. H. G. Cassini cu privire la prezența diferențelor filogenetice dintre genurile *Serratula* și *Klasea* [6], astfel fiind inclusă de unii savanți în genul *Serratula* L (*Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb.), iar de alții în genul *Klasea* Cass. (*Klasea radiata* (Waldst. et Kit.) A. et D.Löve). Consultarea bazelor de date internaționale contemporane atestă faptul, că din punct de vedere taxonomic, până în prezent *Serratula radiata* este acceptată diferit de către botaniști [3, 9, 10].

Rezultate și discuții

În decursul ultimului deceniu, în cadrul cercetărilor speciilor rare din familia Asteraceae au fost studiate populațiile speciei *Serratula radiata*, evidențiată starea actuală, condițiile de creștere, factorii limitativi, etc.

***Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb. 1819, Fl. Taur.-Cauc. 3: 545**

Basionim: *Carduus radiatus* Waldst. et Kit. 1802, Descr. Icon. Pl. Rar. Hung. 1: 9, tab. 11.

Sinonime: *Serratula bracteifolia* (Iljin ex Grossh.) Stank. 1949, в Станков и Талиев, Определ. высш. раст. европ. части СССР: 670. – *S. hungarica* Klokov ex Dobrocz. 1965, Визн. росл. Укр., вид. 2: 705. – *Klasea radiata* (Waldst. et Kit.) A.Löve et D.Löve 1961, Bot. Not. (Lund), 64: 43.

Descrierea morfologică. Plantă perenă, de 30-100 cm înălțime. Rizom noduros, lignificat. Tulpină erectă, dispersat păroasă, foliată, în partea superioară ramificată. Frunze bazale și caulinare inferioare lung-pețiolate, penat-lobate până la penat-sectate; cele caulinare mijlocii mai mici, treptat descrescente, întregi sau penat-partite; cele caulinare superioare sesile, penat-sectate, cu segmentul terminal mai mare decât cele laterale. Antodii solitare, ovoidal-globuloase, dispuse în vârful ramurilor. Foliote involucale poliseriate, glabre, lucioase, pieleose, alipit-imbricate. Flori roz, de circa 18 mm lungime. Achene cilindrice, de 4-5 mm lungime, glabre, fin brăzdate, galben-brune [2]. Plantă rară, de interes științific. Decorativă (fig. 1).

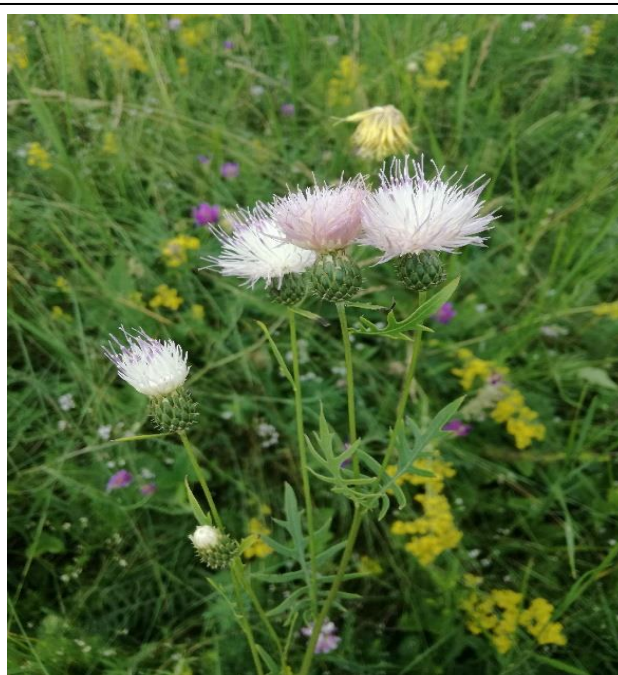
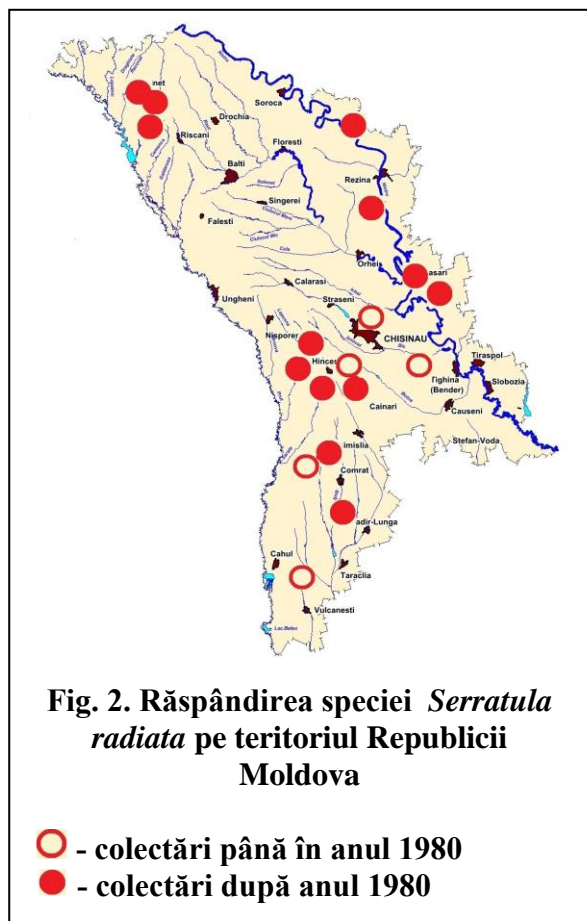

Fig. 1. *Serratula radiata* în habitatul natural

Răspândirea în Republica Moldova: com. Bălăsinești, r-nul Briceni; între com. Trinca și Fetești, com. Gordinești, r-nul Edineț; la vest de or. Camenca; com. Țipova, r-nul Rezina; com. Geamăna, r-nul Anenii-Noi; la sud-est de or. Dubăsari; com. Bălceana, com. Horjești, r-nul Hîncești, 6 km la vest de or. Hîncești; com. Capaclia, r-nul Cantemir; com. Codreni, r-nul Cimișlia (st. Zloți); com. Dermenji, r-nul Taraclia; com. Baurci, s. Găvănoasa, s. Flămânda, r-nul Cahul; s. Bugeac, UTA Găgăuzia (fig. 2).

Răspândirea generală: Europa Centrală și de Est, regiunea Mediteraneană, Caucaz [2,11].

Statutul sozologic. Ca rezultat al cercetărilor recente, a fost evaluat gradul de periclitare a speciei conform criteriilor elaborate de Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii [4,5], atribuindu-i-se categoria de specie *Vulnerabilă* [VU] B2b (III, IV, V); C2a (I).

Habitatul. Coline înierbate, pajiști însorite, tufărișuri, pante stepice, calcaroase, în poienile și

liziera arboretelor de stejar. Crește solitar sau în grupuri mici. Formează populații cu număr redus de indivizi.

Particularitățile bio-ecologice. Plantă perenă. Hemicriptofit ponto-panonic. Specie xeromezofilă. Înflorește în iulie-august. Fructifică în august. Se înmulțește prin semințe și vegetativ. $2n = 30$.

Factorii limitativi. Distrugerea sectoarelor de stepă și a biotopurilor potențiale, împădurirea pantelor cu specii alohtone, antropopresia ridicată a sectoarelor de pădure, cositul și pășunatul poienilor silvice, populații cu număr redus de indivizi, răspândire limitată, seceta prelungită.

Starea de protecție. Ocrotită în condiții *in-situ* în Rezervația științifică „Iagorlic”, în Aria cu management multifuncțional, sector reprezentativ cu vegetație de stepă din nordul Bugeacului – „Bugeac”, în Rezervațiile peisagistice „La Castel”, „Fetești”, „Țîpova” și „Cărbuna”.

Concluzii

Serratula radiata (Waldst. et Kit.) M.Bieb. în flora Republicii Moldova reprezintă o specie vulnerabilă, cu aria de răspândire fragmentată, iar populații cu efectiv stabil se atestă preponderent în zonele protejate. Fiind specie amenințată, importantă din punct de vedere al conservării biodiversității, se impune monitorizarea periodică a stării populațiilor, pentru a se evidenția dinamica acestora, iar în cazul evoluției nefavorabile, a se aplica măsuri urgente și eficiente pentru stoparea declinului taxonului. Ca măsură specială de protecție, propunem includerea speciei *Serratula radiata* (Waldst. et Kit.) M.Bieb. în Lista speciilor ocrotite de lege.

Cercetările au fost realizate cu suportul ANCD în cadrul proiectului „Cercetarea și conservarea florei vasculare și macromicobitei din Republica Moldova”, cifrul 20.80009.7007.22.

Bibliografie

1. *Cartea Roșie a Republicii Moldova*. Plante. Ed. a 3-a. Ch.: Î.E.P. Știința, 2015, p. 11-231.
2. IONIȚA, O. Genul *Serratula* L. In: *Flora Basarabiei*. Vol. V. Chișinău: Universul, 2022, p. 348-357.
3. IPNI (2013-2020) [online]. International Plant Names Index. Disponibil: <http://www.ipni.org>.
4. IUCN. *Guidelines for application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0*. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland: 2003.
5. IUCN. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1*. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland: 2001.
6. OLENNIKOV, D.N. Metabolites of *Serratula* L. and *Klasea* Cass. (Asteraceae): Diversity, Separation Methods, and Bioactivity. *Separations* 2022, 9, 448. <https://doi.org/10.3390/separations9120448>.
7. PÂNZARU, P.; NEGRU, A.; IZVERSKAIA, T. Taxoni rari din flora Republicii Moldova. Chișinău, 2002. 148 p.
8. PÎNZARU, P. Plante rare de stâncării din Republica Moldova. Chișinău, 2020, p. 197.
9. The Plant List [online]. version 1.1. Published on de internet 2013. Disponibil: <http://www.theplantlist.org>.
10. The WFO Plant List [online]. World Flora Online. Published on de internet 2012. Disponibil: <https://wfo.plantlist.org>.
11. МОРДАК Е. Род *Serratula* L. В: Флора Европейской части СССР. Санкт-Петербург: Наука, 1994, т. 7, с. 251-256.